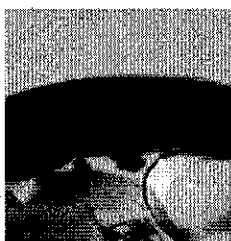
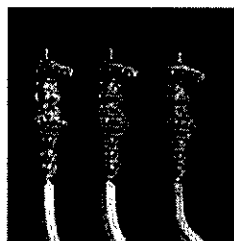

INSTITUTE
FOR
JEWISH
CONTINUITY

OPPORTUNITIES FOR LIFE-LONG LEARNING

7504 SEVEN MILE LANE • BALTIMORE, MD 21208

410-415-3755 • INFO@GOIJC.ORG • WWW.GOIJC.ORG

Ethics & Ethos: Timeless Lessons from the Weekly Parsha

Shemos: Crying & Contemplation

Rabbi Shmuel Silber

January 2, 2013

THIS COURSE IS DEDICATED IN MEMORY OF:

אסתר חנה ז"ל בת צבי ופרומה עלקא   פייגא בת מאיר ופשא לאה ז"ל   נח בן אברהם ופייגא ז"ל
MAY THEIR SOULS BE BOUND IN THE EVERLASTING BOND OF LIFE   תהא נשמתם צרורות בצרור החיים

1. שמות פרק ב

כג ויהי בימים הרבים ההם וימת מלך מצרים ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויצעקו ותעל שועתם אל האלהים מן העבודה: כד וישמע אלהים את נאקתם ויזכר אלהים את בריתו את אברהם את יצחק ואת יעקב: כה וירא אלהים את בני ישראל וידע אלהים:

23. Now it came to pass in those many days that the king of Egypt died, and the children of Israel sighed from the labor, and they cried out, and their cry ascended to God from the labor. 24. God heard their cry, and God remembered His covenant with Abraham, with Isaac, and with Jacob. 25. And God saw the children of Israel, and God knew.

2. רש"י שמות פרק ב פסוק כב

(כב) וידע אלהים - נתן עליהם לז ולא כעלים עיניו:

Answer #1:

3. חזקוני שמות פרק ב פסוק כג

א. ויהי בימים הרבים ההם כשארכו הימים שעברו ד' מאות שנה מזמן ברית בין הבתרים וכסבורים שעבר קץ השעבוד.... ויאנחו בני יודעים היו שהוטל עליהם שעבוד של ד' מאות שנה אבל סבורים היו שהתחילו מברית בין הבתרים ולפיכך ויאנחו ..... והם לא התחילו אלא משנולד יצחק.

ב. ד"א כל זמן שאותו מלך חי היו מצפין שמא כשימות זה יתבטלו גזרותיו מעלינו שכן מנהג כשמלך מת מיד מתירים כל החבושים שבכל עיר ועיר וכשמת זה לא נתבטלו גזרותיו אמרו מעתה אין לדבר סוף לפיכך ויאנחו.

Answer #2:

4. רמב"ן שמות פרק ב פסוק כה

ב. והאריך הכתוב להזכיר טענות רבות בגאולתם, וישמע אלהים את נאקתם, ויזכור אלהים את בריתו, וירא אלהים, וידע אלהים, כי ידעתי את מכאוביו (להלן ג ז), כי אע"פ שנשלם הזמן שנגזר עליהם לא היו ראויים להגאל .... אלא מפני הצעקה קבל תפלתם ברחמיו:

ג. ועל דרך האמת יש בכתוב הזה סוד גדול מסתרי התורה, לומר כי עלה ענויים למאור פניו וקרב אותם אל הדעת ..... ולכן יאריך הכתוב בזה אחרי שאמר כבר וישמע אלהים, ויזכר אלהים ...

5. רבינו בחיי שמות פרק ב פסוק כג

א. ואמר: "ותעל שועתם אל האלהים מן העבודה". כי אע"פ שהגיע הקץ כבר לא היו ראויים לגאולה, אלא מרוב שצעקו אל ה' "מן העבודה" קבל תפלתם, והזכיר שני פעמים מן העבודה, "ויאנחו בני ישראל מן העבודה", "ותעל שועתם אל האלהים מן העבודה", ללמדך שאין תפלתו של אדם שלמה כאותה שהוא מתפלל מתוך הצרה והדוחק, שהיא יותר מקובלת והיא העולה לפניו יתברך.

ב. ואפשר לומר כי הפרשה הזאת היא רמז לגאולתנו, זאת העתידה שהיא תלויה בתשובה ובתפלה, כי כן בגאולת מצרים חזרו בתשובה והתפללו אל ה' העונה בעת צרה, ונתקבלה תפלתם ובא להם הגואל מיד, ועל כן סמך לו "ומשה", לרמוז כי ביאת הגואל תלויה בתשובה ובתפלה.

RABBEINU BACHYA - Rabbeinu Bachya (or Bachye) ben Asher was born in Spain in 1255 (he should be differentiated from Rabbeinu Bachya ben Yoseph Ibn Pakuda, author of Duties of the Heart ["Chovot Halevavot"], who preceded him by 200 years. A member of the famous rabbinic ibn Halawa family, he was a disciple of Rashba in Barcelona. Rabbeinu Bachaya passed away in Saragosa, Spain in 1340.

Answer #3:

6. אור החיים שמות פרק ב פסוק כג.

(כג) מן העבודה. פי' לא שצעקו לאל שיושיעם אלא צעקו מן הצער כאדם הצועק מכאבו. ומודיע הכתוב כי אותה צעקה עלתה לפני ה', והוא אומרו שועתם וגו' מן העבודה פי' מצער העבודה וישמע ה' את נאקתם פירוש הרמת קול כאבם.

Chaim ben Moses Ibn Attar was a Talmudist and kabbalist; born at Mequenez, Morocco, in 1696; died in Jerusalem July 31, 1743. He was one of the most prominent rabbis in Morocco.

7. בראשית פרק מח

יֵא וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל אֶל-יוֹסֵף רְאֵה פָנֶיךָ לֹא פִלַּלְתִּי וְהִנֵּה הָרָאָה אֹתִי אֱלֹהִים גַּם אֶת-זֶרְעֶךָ:

11. And Israel said to Joseph, "I had not expected to see [even] your face, and behold, God has shown me your children too."

8. דברי אגדה: פרשת ויחי דף קכ"ג

הראה... אותי

לראות פניך לא פיללתי והנה הראה אלקים אותי גם את זרעך (בראשית מח יא)

"לראות פניך לא פיללתי, והנה הראה אלקים אותי גם את זרעך", והנה לפי הלשון היה צריך להיות כתוב "הראה לי" מהו הלשון "אותי".

בזמן שיוסף התגלה לפני אחיו נאמר "ועתה אל תעצבו", מהו העצבון? ברם האחים כל הזמן היה לבם נוקפם שלא התנהגו עם יוסף כשורה, חשבו שבודאי ימצאו אותו בשוק של זונות [כמ"ש חז"ל (בר"ר זא, ו) "הלכו ומצאו אותם [-את אחי יוסף] בשוק של זונות, ומה טיבן בשוק של זונות אלא אמרו אחינו יוסף יפה תואר ויפה מראה שמא בקובא הוא"], ואז יעשו כל המאמצים ישקיעו כל כוחותיהם להוציאו משם, וזה יהיה תיקון למה שגרמו לו. וכשמצאו אותו שהוא שלם ברוחניות ואינם עולים עליו, היו עצבים, כי הנה במה יכפרו על חטאם.

וזהו שאמר יעקב אבינו, "ראות פניך" - כי דמות דיוקנו של יוסף היה דומה לשל יעקב (בר"ר פ"ה, ה), ואנכי "לא פיללתי" לראותך במצב תקין כזה, והנה הראה "אותי" - רצה לומר את דמות דיוקני מצאתי וראיתי בפניך.

9. שמות פרק א

א ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו באו: ב ראובן שמעון לוי יהודה:
ג יששכר זבולן ובנימן: ד גן ונפתלי גד ואשר: ה ויהי כל-נפש יצאי ירך-יעקב שבעים נפש ויוסף
היה במצרים:

1. And these are the names of the sons of Israel who came to Egypt; with Jacob, each man and his household came: 2. Reuben, Simeon, Levi, and Judah. 3. Issachar, Zebulun, and Benjamin. 4. Dan and Naphtali, Gad and Asher. 5. Now all those descended from Jacob were seventy souls, and Joseph, [who] was in Egypt.

10. שמות פרק ג פסוק ז

ז ויאמר יהוה ראה ראיתי את-עני עמי אשר במצרים ואת-צעקתם שמעתי מפני נגשיו כי ידעתי
את-מכאביו:

7. And the Lord said, "I have surely seen the affliction of My people who are in Egypt, and I have heard their cry because of their slave drivers, for I know their pains.

11. בית הלוי שמות פרק ג פסוק ז

א. (ז) ראה ראיתי את עני עמי וגו', כי ידעתי את מכאוביו. הענין דגם האדם בעצמו לא יוכל לידע מכאובי עצמו, וכמו עשיר גדול שירד מנכסיו ונעשה עני גדול, והוא בין כך וכך הורגל מעט, וגם נשכח ממנו גודל מעלתו שהיה לו מקדם ומעלת אביו בודאי יהא נשכח ממנו וע"כ איננו מכיר רק צערו מדחקו של עכשיו ואינו מבחין בעצמו היאך גדלה נפילתו מאיגרא רמא לבירא עמיקתא.

ב. וכן ישראל במצרים רובם לא ידעו כלל מעלתם הגדולה בכל הפרטים, הן בשלימות הנפש והן בענייני גופני בימי אברהם יצחק ויעקב ולא הרגישו רק דוחק של עכשיו שסובלים עתה. וזהו שאמר הכתוב ראה ראיתי את עני עמי במצרים ואת צעקתם שמעתי מפני נוגשיו כי ידעתי את מכאוביו, דהם בעצמם אינם יודעים מכאובם ונפילתם כמה גדלה ואינם צועקים רק מפני נוגשיו שסובלים ממנו כעת אבל אנכי ידעתי את מכאוביו .... דבשר ודם נעשה לו הרגל מעט מעט ושוכח מעלתו שהיה לו מקודם ובפרט מעלת אביו, וכל זה לא שייך בהקב"ה ... אבל הקב"ה משגיח בישראל ורואה היאך היו בזמן הקודם ברום המעלה בכל הפרטים והיאך הם עתה בכל הפרטים ..... וזהו שאמר כאן כי ידעתי את מכאוביו:

Rabbi Yoseph Ber Soloveitchik (The Bais HaLevi) (1820- 1892) - Rabbi Yosef Ber Soloveitchik (hereafter R.Y.B.S.) was the great grandson of Rabbi Chaim Volozhin (foremost disciple of the Vilna Gaon and founder of Yeshivat Volozhin) and the great grandfather of Rabbi Joseph Ber Soloveitchik (1903-1993). Living during a period of great turbulence and transition, he represented the highest level of scholarship, absolute loyalty to tradition and extraordinary sensitivity for the plight of the poor and unfortunate.

R.Y.B.S. was possessed of one of the great minds of his time, and in 1854 was invited to become co-Rosh Yeshiva of Volozhin together with the Netziv (R.N.T.Y. Berlin). However, it became apparent that the two giants were temperamentally incompatible and after serving in the Yeshiva for ten years the Bais HaLevi felt it necessary to leave.

In 1865 he became Rabbi of Slutsk. One of his first acts after arriving in his new position was to visit the chedarim, and, when observing the impoverished state of many children, arranged for lunches to be served which were paid for by the community. His son, R. Chaim Soloveitchik, renowned for his creative genius, but who was also known for his extraordinary acts of kindness, once compared himself to his father, stating that while he himself responded to peoples' needs, his father made sure to discover on his own what their needs were.

(כ) וידר יעקב נדר לאמר אם יהיה אלהים עמדי ושמרני בדרך הזה אשר אנכי הולך ונתן לי לחם לאכל ובגד ללבוש: (כא) ושבתי בשלום אל בית אבי והיה יקוק לי לאלהים:

20. And Jacob uttered a vow, saying, "If God will be with me, and He will guard me on this way, upon which I am going, and He will give me bread to eat and a garment to wear; 21. And if I return in peace to my father's house, and the Lord will be my God;

13. שיחות מסרי: מאמר כח (דף קט"ז)

"וימת יוסף וכל אחיו וכל הדור החזק" (שמות א ו), וכתב ה"אור החיים" חק', שבא הכתוב לומר שכל זמן שאחד מן האחים היה קיים, היו המצרים מכבדים את בני ישראל, ואף כשהיה אחד מהדור החזק קיים היו חשבים בני ישראל בעיניהם, ולא היה להם פנים להשתעבד בהם. עוד כתב שם שבמיתת יוסף ירדו בני ישראל מגדולתם, שמתחילה היו מעולים יותר מן המצרים ובמיתתו נעשו שוים להם, ובמיתת האחים ירדו למטה ממדרגתם, שהיו בעיניהם נבזים, אבל עדיין לא היו משתעבדים להם, ורק לאחר שמת כל הדור התחילו להשתעבד בהם. למדנו מדבריו, שאנ"ל שהמצרים רשעים היו מעולם, מ"מ לא היו יכולים להשתעבד בישראל כל זמן שהיו ישראל נכבדים וחשובים בעיניהם, ורק כשירדו ממדרגתם ונעשו מבוזים בעיניהם, התחילו לשעבדם. ונראה כי שתי פנים לדבר, האחד מצד המצרים, שלא היו מסוגלים לשעבד בני אדם שהם נכבדים וחשובים, והשני מצד בני ישראל עצמם, שכל זמן שהיו חשובים ונכבדים בעיני עצמם, לא היו המצרים יכולים לשעבדם, ורק כשחושפלו מחשיבותם בעיני עצמם נעשו בני שעבוד.